

som Mendelssohns namn i denna dag nämnes och hyllas av de kunniga, även utom kyrkan, med vördnad och beundran.

Mendelssohn har även på sin ålderdom bildat skola. Män sådana som Reinhard Oppel (f. 1878) och Erwin Zillinger äro sedan länge bundna vid honom, Paul Hindemith, Kurt Thomas (f. 1904) och Günther Raphael (f. 1903) äro hans lärjungar.

Günther Raphael och Kurt Thomas skriva i å capella-stil. Den förre är barnbarn till Albert Becker och son till den redan nämnde, tidigt bortgångne kyrkokompositören Georg Raphael. En betydande, ännu något outvecklad talang, som hitintills icke har fullföljt något större verk på det kyrkomusikaliska området. Annorlunda med Kurt Thomas, skaparen av en 8-stämmig mässa, som slog igenom fullständigt vid musikfesten i Kiel 1925, den 137 psalmen och Markuspassionen. Detta sista verk ansluter sig i formen till äldre mästare, framför allt

till Leonhard Lechner († 1604). Hela Markustexten är behandlad för kör, soli förekomma ej, ej heller några utombibliska tillsatser — utom en fritt skapad kortare koral-sats vid början och en vid slutet. Även detta verk har anträtt en vandring, ja ett segertåg, genom våra större musikstäder. Av Arnold Mendelssohns lärjungar, men framför allt av den nu 23-åriga Kurt Thomas, må ännu stora ting kunna förväntas. Man berömmar alltjämt hos denne »känslans djup, tematikens kraft, originaliteten i utgestaltningen, den självständiga stilen, det heliga allvaret och den obönhörliga strängheten mot sig själv.»

Med Kurt Thomas delade nyligen Gerhard v. Keussler (f. 1874) den preussiska regeringens Beethovenspris. Denne är egentligen icke kyrkokomponist, men har skapat stora verk av religiöst innehåll, såsom »Jesus av Nasaret», vilka vittna om en originell och betydande konstnärlig personlighet av kärv läggning. *Julius Smend.*

Norges Organistforenings 7:de landsmöte og generalforsamling

blev avholdt på Waisenhusets skole i Trondhjem den 17:de og 18:de august 1927 under ledelse av formannen, hr. *Wilhelm Huus-Hansen* (Trefoldighetskirken i Oslo).

Første dag avholdtes generalforsamling, hvor årberetning og regnskap blev oplest og godkjent. Til formann gjenvalgte hr. *Huus-Hansen*. Som medlemmer av landsstyret valgtes hr. *J. Grimeland* (Fetsund), hr. *Kolbjørn Koppang* (Johanneskirken, Oslo) og hr. *Per Steenberg* (Markuskirken, Oslo), for sistnevntes vedkommende gjenvalg. Gjenstående styremedlem er hr. *Arild Sandvold* (Fagerborg kirke, Oslo).

Torsdag 18:de august fortsattes møtet med behandling av aktuelle spørsmål vedrørende kirkemusikken. Ved møtets be-

gyndelse rettet hr. *Huus-Hansen* en velkomsthilsen til formannen for Stockholms kyrkomusikerforening, musikkdirektøren hr. *David Åhlén*, som elskverdig hadde efterkommet anmodningen om å holde foredrag ved møtet. Hr. *Åhlén* takket for innbydelsen til møtet, idet han uttrykte de beste ønsker om et fortsatt godt samarbeide mellom Norges og Sveriges organister. — Derefter gikk man over til behandling av de på programmet opførte forhandlingsemner.

1. Den nye koralbok.

Samtalen om denne blev innledet av *Per Steenberg*. Han påpekte, at de forandringer, som er foretatt i de fra *Lindemans* koralbok overtatte melodier, også

samtidig i almindelighet er *forbedringer*, som for eksempel fjernelse av Lindemans punkteringer av fjerdedelsnoter i gamle melodier og gjeninnførelse av den eldre rytme i flere av melodiene fra det 16:de og 17:de århundre. Folketonene har fått en bred plass i koralboken. Mange av disse er gode og vel skikket som kirke-melodier, men der er også tatt med melodier, som hverken kirkelig eller musikalsk holder mål; sådanne finnes forresten også bland bokens øvrige nye norske melodier. Hvad harmoniseringen angår, burde de eldre melodier vort behandlet i eldre, renere stil, som alene klær dem. Men stort sett må dog koralboken betegnes som et i sitt slag godt verk.

Aavatsmark (Namsos) tilbakeviste en nedsettende uttalelse fra koralbokkomiteens sekretær angående organistenes kompetanse til å bedømme koralboken. Hvem skulde vel ha erfaring nok til å bedømme et slikt arbeide om det ikke skulde være organistene? De har både rett og plikt til å uttale sig. Taleren holdt på Lindemans punkteringer, som i så høi grad hadde skaffet liv og friskhet over kirkesangen. Blandt de religiøse folketonene er det nok mange, som lyder godt, når de foredras av en solist, men et annet spørsmål er, om de er brukelige till *menighets-sang*, og om de skaper den andakt hos nutidsmennesker, som de gjorde i svunnen tid.

Formannen redegjorde for organistforeningens stilling til koralboksarbeidet. Styret hadde henstillet til Kirkedepartementet, at koralboken ikke blev autorisert og ferdigtrykt, før sakkyndige utenfor komiteen hadde gjennomsett den. Departementet var ikke uvillig hertil, men efter innhentet uttalelse fra komiteens formann, som ikke ønsket nogen overinstans, blev det nektet. — Formannen var helt uenig med hr. Aavatsmark angående de punkterte fjerdedelsnoter; punkteringen var ikke avgjørende for god menighetssang. Han anså det for fortjenstfullt, at der er optatt folketonene, men komiteen burde ha vært varsommere i valget av dem. I ett tilfelle har diletantismen gjort sig gjeldende i komiteen, nemlig ved å tilpasse et tema i en av Beethovens sonater til »Kjærlighet fra Gud», idet slutten av temaet måtte forandres for å gjøres brukbart til melodi, og tekstbetoningen i versets siste halvdel blir uheldig.

Kr. Lindeman og Skaug talte for bibeholdelse av punkteringene; organistene i Trondhjem var blitt enige om å beholde dem.

Til slutt blev følgende resolusjon vedtatt mot en stemme:

»Norges Organistforening, samlet til årsmøte i Trondhjem, henstiller til Kirkedepartementet, at *Koralbok for den norske kirke*, før nytt oplag utkommer, likesom i sin tid salmeboken, blir undergitt en sakkyndig bedømmelse, i tilfelle med forslag til de forandringer, som anses påkrevet.»

2. Liturgisk musikk.

Formannen fremholdt i sine innledende bemerkninger til diskusjonen den store forvirring, som nu hersker i den liturgiske musikk. »Liturgisk musikk» av 1922 betegnet taleren som det sletteste produkt på den norske kirkemusikks område. Det var nødvendig å få en ensartet musikk i våre kirker, og Oslo organistforening har uttalt sig for den form for liturgisk musikk, som föreligger i den nye salmeboks melodiutgave og som er godkjent av Kirkedepartementet. — Denne form blev gjennomgått, og efter en kortere diskusjon blev følgende uttalelse enstemmig vedtatt:

»Norges Organistforening samler sig om det i den reviderte Landstads salmebok inntatte musikkbilag til liturgisk musikk for derved å opnå enhet og ro i den liturgiske musikk ved gudstjenesten i rikets kirker. Forutsetningen er, at Kirkedepartementet sørger for at 'Liturgisk musikk av 1922' omarbeides i overensstemmelse hermed.»

3. Organistkurser.

Man behandlet et forslag fra hr. folkehøiskolebestyrer *Olaf Funderud* om private organistkurser. Skjønt tanken er tiltalende, fant man ikke å kunne opta arbeidet for disse nu på grunn av de økonomiske vanskeligheter.

4. Foreningens organ.

Mötet besluttet enstemmig å godkjenne »Under Kirkehvelv» som organ for Norges Organistforening.

5. Angående spørsmålet om optagelse i Statens Pensjonskasse fattedes sådan beslutning: Spørsmålet gir for tiden ikke anledning til nogen forføining fra foreningens side, da ingen kan bli medlem av Statens Pensjonskasse uten å være statsfunksjonær eller å være helt eller delvis lønnet av Staten.

6. Kontingenten besluttetes nedsatt fra 10 til 8 kroner årlig fra 1. januar 1928.

Om eftermiddagen holdt hr. musikkdirektör *David Ahlén* et meget interessant og med sterkt bifall mottatt foredrag om de svenske organisters og kantorers utdannelse og tjenesteforhold.

Ved mötets avslutning uttalte formannen en tack till mötets deltagere, og hr. Aavatsmark rettet en tack til landsstyret og til formannen, som hade ledet møtet på en så udmerket måte og vunnet alles hjerter.

Kl. 20,30 holdtes en vellykket konsert i Domkirken ved Huus-Hansen, Sandvold og Melling samt Trøndernes Ungdomskor under ledelse av hr. Røstad. Efter konserten samledes deltagerne til festlig samvar i Britannia hotell.

J. S. Bachs Juloratorium.

Efter att i nära 20 år ha fått vila i glömska framfördes äntligen den 14 dec. 1927 ovannämnda verk åter i Stockholm. Att detta verk ännu har mycket att säga även vår tids människor, synes framgå av det faktum, att en så gott som fulltalig publik samlats i konserthuset till denna högtidsstund. Ty Bachs musik är förvisso högtidsmusik, och om den som sådan lämnade vardagsmusikens bedömare i allmänhet tämligen oberörda, måste man dock instämma i ett av deras sparsamma uttalanden, att Bachs kyrkomusik helst borde uppföras i kyrkan.

Bach skrev sitt juloratorium 1734. Verket gavs av Bach själv benämningen »oratorium», som dock icke får förleda till det antagandet, att verket kan betraktas som ett egentligt oratorium, ett enhetligt avrundat helt i likhet med de händelska oratorierna. Till skillnad härifrån är Bachs musik gudstjänstmusik och består egentligen av sex fristående kyrkokantater, vars sammanbindande länk är den sammanhängande berättelsen om Kristi födelse. De olika delarna voro ej avsedda att framföras som ett sammanhängande helt utan gävos vid julhelgen under de sex största högtidsdagarna julafton, juldagen, annandag jul, nyårsdagen, söndagen efter nyår och Epifaniasfesten.

Det har, ofta påvisats, att största delen av denna julmusik (med und. av recitativ och koraler) ej tillkommit direkt för sitt ändamål utan lånats från tidigare världsliga tillfällighetskantater. Detta i våra ögon betänkliga förfaringssätt var för Bach och hans samtida mycket vanligt och ansågs helt naturligt. Det kunde användas med stor framgång, om en skicklig diktare förstod att återgiva en musikers tankegång. I detta fall har Bach samarbetat med sin trogne Picander, och resultatet har blivit så helgjutet, att överensstämmelsen mellan musik och text är så gott som fullständig.

Likväl, eller kanske just emedan en så stor del av denna musik ursprungligen är världslig, strålar den i sin oförgångliga friskhet. Att skriva julmusik bör annars ha varit Bach särskilt kärt, vilket

inses, när man betänker, att ett stort antal av hans instrumentalstycken icke äro annat än musikaliska juldikter. Så kommer det sig, att juloratoriet är en av de mest melodiosa, innerliga och folkliga bland hans stora kompositioner.

Musiken i juloratoriet består liksom i de flesta av Bachs kyrkokantater av körer, arior och recitativ. Koralbearbetningar i den stort anlagda stil, som är utmärkande för Matheuspassionen eller för en rad av de mera betydande kantaterna, förekomma ej här. Koralen företrädes i enkla och mindre former, som genom sin innerliga stämning kontrastera mot de övriga körerna, vilka äro av en monumental, pompös byggnad ochklangverkan.

Inledningskörens jublande musik rycker åhöraren från början motståndslöst med sig. Liksom de övriga större körerna är den ett strålände uttryck för glädje och tacksamhet, en genomgående grundtanke, som ytterligare framhäves genom den i alla körer städse återkommande mellansatsens mollklanger. Efter en altaria »Bereite dich, Zion» svarar församlingen med koralen »Wie soll ich dich empfangen». Som bevis på den fina tankegång som ligger bakom kan påpekas, att Bach ej använder den traditionella koralmelodien utan i dess ställe melodien »O, Haupt voll Blut und Wunden».

Härskar sålunda ännu något av ve-mod över första kantaten, bryter ljuset så mycket klarare fram i den andra, vars musik är den mest betydelsefulla i hela verket. I slutkörerna, i altarian och i den inledande pastoralen inrymmer den stycken, i sitt slag enastående och för åhöraren oförgätliga.

Och så till framförandet! Utan strykningar torde väl ett uppförande ej vara möjligt, om sedan meningarna kunna vara delade, var dessa lämpligast böra företagas. I Stockholm framfördes de tre första kantaterna i sin helhet, efterlämnande ett starkt intryck av Bachs höga stil och säkra formkänsla. Vad beträffar behållningen av de tre senare kantaterna, som endast företräddes av enstaka solon och körsatser, är man nästan frestad in-

stämma med Arnold Schering, som framhåller, att man gör verket en stor otjänst med alltför kraftiga beskäringar till förmån för ett uppförande. Då det likväl ännu torde ligga utanför möjligheternas gränser att lämpligen kunna fördela kantaterna på två eller hellre på de sex fastställda dagarna kan endast ett sammandrag komma ifråga, men man kan kanske tänka sig att i sådant fall strykningarna börja redan i tredje kantaten (Kretschmar), för att händelseförloppet må bli mera sammanhängande till förmån för en mindre plötslig avslutning.

Vad instrumentalmusiken beträffar måste man giva sitt odelade erkännande åt det välljud, som presterades, när man betänker, att särskilt blåsstämmorna innehålla svårigheter, som hart när äro oövervinnerliga. I fråga om styrkegraden skulle man kunnat önska en dubbling av de svagare blåsstämmorna, särskilt i de stora körsatserna, för att ytterligare framhäva den bachska orkesterns egenart.

De vokala solistpartierna lågo i händerna på fröknarna Kerstin Lindberg (sopran) och Lisa Tirén (alt) samt herrar Einar Ralf (tenor) och John Johansson (bas) och utfördes genomgående med säkerhet och stundom med god stilkänsla. Helt överraskande blev framförandet av den oerhört krävande arian »Frohe Hirten, eilet», där tenorsolisten efter föregående ganska jämstruktura framsägande av evangelistrecitativet fick tillfälle giva

prov på oväntat god, stundom glänsande sångteknik. Oväntat svag blev däremot den stora basarian »Grosser Herr und starker König», som fordrar helt andra resurser än vad bassolisten vid detta tillfälle tycktes förfoga över. Sopranarian »Flösst mein Heiland» åhördes med stort nöje, beroende ej endast på framförandet utan även på de musikaliskt (och historiskt) intressanta ekoverkningar. I den redan omnämnda, underbart sköna altarian »Schlafe, mein Liebster» fick slutligen altsolisten tillfälle förläna hela sin stämmas välljud åt denna komposition, likaså utomordentlig i återgivande av situationen som i stämningsuttrycket.

Vad som framför allt efterlämnade den stora, sköna behållningen var körerna. Här som först greps man av den store mästarens skaparkraft och rycktes oemotståndligt med, vare sig man hörde en lovsång i form av en brett anlagd polyfon körsats eller man lyssnade till det varma, innerliga tonspråket i en enkel koral. Musikaliska Sällskapetets kör är under sin dirigent, David Ahlén, förvisso på väg att bli en utomordentligt god Bach-kör. Man må därför hoppas, att den måtte göra till sin uppgift att göra denna sanna, stora konst känd i allt vidare kretsar, ty summan av den konst, som finns förborgad i Bachs verk, är kvantitativt och kvalitativt så stor, att den förvisso är värd alla ansträngningar att bli allom uppenbarad. H. Weman.

In Memoriam.

Vid nyss fyllda 65 år avled vid den sistlidna jultiden f. folkskolläraren och kantorn i Ö. Eneby församling **Amandus Svensson**. Med en mer än vanlig musikalisk begåvning förenade han en stor arbetsförmåga. Helt naturligt kom han där-

för att tagas i anspråk på många områden. Sedan länge ordförande i Linköpings stifts organistförening, var han även dess ombud i Centralstyrelsen.

Urbanitet och vänsällhet präglade hans väsende. A. A.

Meddelanden.

Sveriges Kyrkosångsförbunds Centralråd sammanträder i Stockholm måndagen den 9 januari. Bl. a. står på dagordningen frågan om anordnande av körledarkurs under år 1928.

Kyrkosångens Väners Centralkommitté sammanträder likaledes i Stockholm den 10 januari.

Kantorsval. Till organist och kantor i Ö. Eneby församling, Linköpings stift har valts musikdirektör S. Wistedt, Upp-

lands Bodarna. Till kantorer vid förenade tjänster ha valts: i Skedevi V. Svensson därstädes, i S. Råda E. Lexell, Lugnås, i Tysslinge K. B. Löthfors, Hjärsta, i Irsta A. Gustafsson, Överjärna, i Källands-Åsaka I. E. Svensson, Hällstad, i Los A. Johansson, Härnösand, och i Skön A. Karlsson, Styrnäs.

Kyrkosångsmötet inför utlandspresen. I nästa nummer skall införas en översikt över kyrkosångsmötets eftermäle i grannlandspresen.

Ledigförklarade

kyrkomusiker- och musikläraretjänster.

A) Utan förening med folkskolläraretjänst:

Kantors- och kördirigentbef. i *S:t Görans församling* i Stockholm sökes före 1 febr. (adr. Kyrkorådet, Flemingg. 56). Arvode 2,000 kr.

Klockare- och organisttjänsten i *Sundsvalls stads förs.* sökes före 2 mars. Lön: grundlön 4,000 kr., 3 ålderstill. à 300 kr. efter 3, 6 och 9 års tjänst i Sundsvall, dyrtidstill. ss. för statens nyregl. verk, 3 veckors semester.

Organistbef. vid Allhelgonakyrkan i *Lund* sökes hos kyrkorådet i Lunds stads- och landsförs. före 9 mars. Lön 2,000 kr., 3 ålderstill. à 250 kr. samt dyrtidstill. Till ansökan fogas borgensförb. Sökande bör meddela, om han i händelse av anställning kommer att vara bosatt inom eller i omedelbar närhet av tjänstgöringsområdet. Befattn. tillsättes med 6 månaders ömsesidig uppsägning.

Klockare-, organist- och kantorstj. i *Listerby och Förkärla past.*, Blek. l., sökes före 9 mars (adr. Listerby). Lön 2,340 kr. + ev. 300 kr. för sångundervisn. i folkskola. Fri bostad om 5 rum o. kök. Tillträde genast.

Klockare-, organist- och kyrkosångarebef. i *Slättåkra och Kvibille past.*, Hall. l., sökes före 14 mars (adr. Slättåkra). Lön 1,800 kr. + 200 kr. för ledande av kyrkokör. Resebidrag åt provande.

B) Förenade med folkskollärare- och klockaretjänst:

I *Stavnäs*, Värml. l., sökes före 4 febr. (adr. Norra Fjölö). Forts.-skola, slöjd. Org.- och klock.-lön 500 kr.

I *Edåsa-Ljunghem*, Skarab. l., sökes före 11 febr. (adr. Varola). Skolform B 1; slöjd. Org.- och klock.-lön 500 kr.

I *Tolg*, Kronob. l., sökes före 13 febr. Klock.-lön 200 kr., org.-lön 300 kr. + 100 kr. för inövande av kyrkokör.

I *Ösmo*, Stockh. l., sökes före 18 febr. Skolform B 1; forts.-skola, slöjd. Bostad om 5 rum o. kök; till bost. hör 3 tunnld öppen jord, uthusbyggn. med stall och ladugård. Org.- och klock.-lön 600 kr.

I *Sättersta*, Söderm. l., sökes före 22 febr. (adr. Tystberga). Skolform B 2; forts.-skola (ev. yrkesbest. jordbruks-) och slöjd. Org.-, klock.- och kantorslön 600 kr.

I *Edsele*, Vnorrl. l., sökes före 23 febr. Skolform B 1; ev. tjänstgör. vid yrkesbest. forts.-skola (jordbruk, skogsskötsel) och slöjd. Org.-lön 450 kr., klock.-lön 150 kr.

C) Musiklärarebefattningar vid statens läroverk:

Vid samskolan i *Trälleborg*: sökes senast den 3 febr.